

САМОСТІЙНА РОБОТА УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Алла Олійник,
*кандидат педагогічних наук,
заступник директора
з навчально-методичної роботи
Київської гімназії східних мов №1,
вчитель вищої категорії, вчитель-методист*

Одним з ефективних шляхів навчання української мови в умовах дистанційної освіти є організація самостійної роботи учнів, яка дає змогу активізувати їх пізнавальну активність, поглибити раніше здобуті знання й оволодіти новими, сприяє саморозвиткові та креативності учасників освітнього процесу шляхом індивідуалізації навчання у процесі засвоєння навчального матеріалу.

Сутність самостійної роботи була предметом досліджень вчених-лінгвістів В. Буряка, О. Горошкіної, Н. Голуб, С. Карамана, О. Караман, І. Купновицької, О. Мороза, Ю. Романенка, О. Савченко, М. Солдатенкова, В. Тихоші та інших. Науковці розробили низку

завдань, спрямованих на самостійне здобування знань, враховуючи потреби дистанційної освіти.

Метою статті є визначення шляхів упровадження самостійної роботи в дистанційну освіту.

Самостійна робота учнів визначається змістом, метою й завданнями, які вчитель ставить перед учнем/учнями у процесі навчання, і спрямована на закріплення й поглиблення раніше здобутих знань, набутих умінь і навичок. Самостійна робота може виконуватись учнем індивідуально або в групі чи в парі, проте без безпосередньої участі вчителя. При цьому вчитель займає позицію консультанта й координатора, який допомагає учневі розібратись у великому інформаційному потоці та досягти потрібних результатів. Так, всі учасники освітнього процесу (учень – учень, учитель – учень) можуть обмінюватись між собою меседжами (листами-повідомленнями), відеоповідомленнями, відеодзвінками, розміщувати інформацію про результати самостійної роботи в особисті або групові акаунти тощо. Такий конструктивний діалог сприяє розвитку пізнавальних здібностей учнів та виводить їх з розряду пасивних слухачів, формує здатність займати активну особистісну позицію під час здобування нових знань, постійно аналізуючи й осмислюючи власний досвід самостійної пізнавальної діяльності.

На думку Купновицької І., організація самостійної роботи у процесі дистанційного навчання передбачає взаємодію вчителя й учнів на відстані, що відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання) та реалізовується специфічними засобами інтернет-технологій або іншими засобами, які передбачають інтерактивність [2; с.75].

На нашу думку, самостійна робота учнів буде більш ефективною, якщо в її основу покладено уміння створювати позитивний творчий діалог між учителем і учнем у процесі онлайн-спілкування (відеоповідомлення, онлайн-конференції тощо). Таке спілкування є важливим чинником створення сприятливої атмосфери для навчання здобувачів освіти, спонукає до роздумів і сприяє дослідницькій роботі учнів. Також ми вважаємо доречним використання ігрових завдань, як-от: «Так чи ні», «Ти – мені, я – тобі», «Точка зору», «Здивуй!», вікторин, кросвордів тощо як

рефлексію до уроку або для перевірки рівня засвоєння учнями знань, оскільки завдання, подані в ігровій формі, сприяють запобіганню страху та стресу учнів під час контролю знань із певного предмета.

Учень, якого зацікавила певна тема чи проблема, частіше досягає мети. Завданням вчителя при цьому залишається стимулювання й підживлення старань учнів похвалою, дієвою порадою, а недоліки в роботі потрібно виправляти коректно, щоб в учня не зникло бажання до самоосвіти, пізнання і творчості. Так, учитель може запропонувати учням зробити так званий «обернений урок», який передбачає самостійну підготовку ними матеріалів до теми, запропонованої вчителем. Проте перед початком роботи учні під керівництвом учителя складають план, за яким будуть готуватись до уроку, де вказують основні етапи роботи над темою. Учитель може акцентувати увагу учнів на джерелах здобування матеріалу для підготовки до уроку та на кінцевій меті, яку учні мають досягти. При цьому учні самі вирішують, яка форма роботи буде застосована у процесі роботи (групова, парна чи індивідуальна) й визначають засоби (презентації, постери, лепбуки, відеоролики тощо), які будуть використані для виконання завдання, даного вчителем.

Під час перевірки якості виконання цього завдання вчитель може оцінити творчі здібності учнів, глибину розуміння ними матеріалу, рівень уміння самостійно працювати над заданою темою, спонукати їх до дискусії, разом шукаючи шляхи вирішення проблеми («Займи позицію», «Точка зору»), а також робити певні корективи, якщо бачить помилки або неточності у викладенні матеріалу учнями. Проте аналізувати роботу учня потрібно коректно, щоб не порушити довіру між учителем і учнем, не травмувати психіку учня й не послабити його бажання працювати. Це можна зробити, наприклад, у формі «сендвіча». Такий аналіз передбачає кілька етапів: спочатку вчитель хвалить дитину за творчість, за індивідуальний підхід до вирішення проблеми тощо, потім делікатно вказує на недоліки в роботі, які потрібно виправити, а завершує оптимістично, наприклад, «я вірю, що коли ти все виправиш, то робота буде бездоганною». Таким чином, довірливі стосунки між учасниками освітнього процесу зберігаються і сприяють їх творчій співпраці й активній комунікації, як-от: і вчитель, і учні можуть висловитися з тієї чи тієї проблеми,

дати поради один одному і врешті дійти згоди або продовжити дослідження з обговорюваної проблеми.

На нашу думку, самостійна робота сприяє розвитку пошукової, дослідницької та творчої діяльності учнів, оскільки вони мають можливість працювати, застосовуючи різні технічні засоби, зокрема задля створення презентацій, відеороликів, проєктів тощо, вести пошук потрібної інформації на різних інтернет-сайтах, аналізувати її та використовувати лише ту, яка дає змогу виконати дане вчителем завдання. Так, використання інтернет-платформ ZOOM, Viber, Skype, Google Classroom, Instagram, Telegram, Whats App тощо дає можливість всім учасникам освітнього процесу швидко обмінюватись інформацією, відповідати на запитання, проводити консультації, бесіди, диспути тощо. Така пізнавальна діяльність поглиблює та вдосконалює набуті раніше знання, розвиває творчу активність учнів, формує образне мислення, сприяє практичній діяльності школярів.

Крім того, учитель проводить перевірку знань учнів, які вони здобули в процесі дистанційного навчання з певної теми. У процесі такої перевірки учні продовжують самостійну роботу, яка потребує концентрації уваги й пам'яті для виконання завдань, даних учителем. Одним із ефективних видів контролю знань учнів ми вважаємо онлайн-тестування, яке учні можуть проходити на різних інтернет-платформах, зокрема «На Урок», «Всеосвіта», mozaBook тощо. По його завершенні учні мають можливість оцінити свій результат, переглянувши правильні відповіді, та проаналізувати помилки, за потреби обговоривши їх з учителем індивідуально або з учнівською спільнотою на одній із платформ.

Отже, ефективність навчання учнів ми вбачаємо у таких способах викладання вчителем навчального матеріалу, довірливій співпраці між учасниками освітнього процесу, формуванні вчителем завдань та контролю за якістю їх виконання, що мотивують учнів до самостійної пізнавальної та творчої активності.

Використана література

1. Дистанційне навчання в навчальному закладі. Нормативно-правова база. URL: <https://krschool48.wixsite.com/webpage/distancijne-navchannya>

2. Купновицька І. Г. Дистанційна форма навчання як один із методів підвищення мотивації навчання студентами заочної форми підготовки. Прикарпатський вісник НТШ. Пульс. 2019. № 6. С. 73–79, с. 73.

3. Солдатенков М. М. Теорія і практика самостійної пізнавальної діяльності: монографія. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. 198 с.